Nr 245.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare anslag till kolonisation å kronoparker; given Stockholms slott den 13 april 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF

Sven Linders.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 april 1922.

Närvarande:

Statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Linders anför.

Under punkt 110 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t gjort framställning till riksdagen angående fortsättande av försökskolonisationen å kronoparker i Norrland. Framställningen har av riksdagens båda kamrar bifallits.

Därefter har den 22 mars 1922 till chefen för jordbruksdepartementet från N. Fr. Andersson, Erik Greck och Eskil Andersson såsom ombud för ett 40-tal arbetslösa industriarbetare i Eskilstuna inkommit

framställning om åtgärder för upplåtande av ytterligare kolonat i Norrland, därvid såsom lämpliga områden framhållits trakterna intill inlandsbanan i Vilhelmina socken.

Framställningen innehåller, bland annat, följande.

Samhället kunde icke i längden betala arbetslöshetsunderstöd. Produktivt arbete måste komma i gång. Då industrien icke vore i stånd att bereda sådant, såge sökandena, som intet högre önskade än arbete, ingen annan utväg än att övergå till jordbruksarbete. Sökandena ansåge detta arbete för dem passande och vore i hög grad intresserade därav.

De hade fördenskull bildat en förening för jordkolonisation i Sverige och hade hos kolonisationsnämnden anmält sig för erhållande av kolonat i Norrland.

Det hade emellertid därvid visat sig, att icke något av de hittills för kolonisation avsedda områdena vore tillräckligt för att bereda plats för samtliga sökandena, men detta vore en förutsättning för realiserandet av sökandenas plan.

Denna plan innebure nämligen en inbördes samverkan mellan sökandena såsom medlemmar i den bildade föreningen såväl vid kolonatens bebyggande som första odlande. Av sökandena, som alla vore friska och arbetskraftiga, hade omkring hälften varit med om byggnads- och snickeriarbeten av ett eller annat slag och andra vore kunniga i smide eller andra hantverk, som vore av nytta vid kolonisering. De flesta vore födda på landet och alla hade åtminstone i någon mån deltagit i jordbruksarbete. Flertalet av sökandena vore ogifta. Vidare vore det meningen, att sökandena genom sammanslutning till en förening skulle kunna åstadkomma säkerhet för de lån, som kolonister erhölle.

Över denna framställning har *kolonisationskommittén* avgivit utlåtande den 23 mars 1922, varav må anföras följande.

De 98 kolonat, som genom statsmakternas beslut i år vore till disposition, lämpade sig icke för ifrågavarande ändamål med hänsyn till den åsyftade inbördes hjälpen och samverkan, vilken förutsatte, att sökandena skulle sammanföras till ett högst två kolonisationsområden. För övrigt vore det ej önskvärt eller nyttigt, om inemot halva antalet av de av riksdagen till upplåtelse beslutade kolonaten upptoges av dessa från mellersta Sverige kommande kolonister. Härigenom skulle den norrländska befolkningens möjligheter att erhålla jord bliva alltför starkt begränsade. Kommittén hade nämligen all anledning antaga, att stor efterfrågan på dessa kolonat från den norrländska befolkningens sida komme att uppstå, allra helst som arbetslösheten även i Nordsverige nu vore rätt avsevärd och i närmaste framtiden kunde förväntas bliva än större. Vidare låge största delen av dessa kolonisationsområden långt norrut och en del rätt avsides i förhållande till järnvägsförbindelser. För personer, som i likhet med de sökande komme från sydliga orter och kunde förväntas ej besitta tillräcklig kännedom om de säregna förhållanden, som vore rådande i den norrländska skogsbygden, torde det få anses lämpligast och lyckligast, om ett ej alltför långt mot norr liggande område i närheten av befintlig eller i snar framtid blivande järnvägsförbindelse kunde erbjudas dem. Tyvärr vore de i södra Norrland belägna kronoparkerna endast av relativt ringa omfattning med jämförelsevis små arealer odlingsbar mark, varför ett område med möjlighet för bildande av ett 40-tal någorlunda i varandras närhet liggande kolonat ej där förefunnes och knappast stode till buds sydligare än i södra delen av Västerbottens

läns lappmark. Efter att närmare hava studerat det material av inventeringskartor och inventeringshandlingar, som kommittén hade till sitt förfogande, hade kommittén utvalt tvänne kronoparker i omedelbar närhet intill inlandsbanan i Vilhelmina socken, vilka kronoparker enligt kommitténs mening tämligen väl torde ägna sig för ändamålet ifråga. Dessa kronoparker vore Luspen och Mötingselberget, den förra i Malgomaj revir, belägen omkring 2 $^1/_2$ mil norr om Vilhelmina å ömse sidor om den under anläggning varande delen av inlandsbanan Vilhelmina—Stensele, och den senare i Volgsjö revir, omkring 3 mil norr om Vilhelmina och 2 kilometer öster om inlandsbanan och den därstädes under anläggning varande järnvägsstationen Vojmån.

Å varje av dessa kronoparker kunde utläggas 20 kolonat. Av sammanlagda kostnaden, beräknad till 374,600 kronor, skulle för 1922 erfordras 130,000 kronor.

Av verkställda utredningen funne kommittén det sålunda framgå, att vissa möjligheter för de sökande förefunnes att på kronans mark i Norrland bliva i tillfälle att där bosätta sig och bilda eget hem, men kommittén ville icke underlåta att i detta sammanhang fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamket vid de svårigheter av skilda slag, som vore oskiljaktigt förknippade med bosättning i den norrländska ödebygden, svårigheter, som givetvis måste vara än större för sådana personer, som i likhet med de sökande komme från sydligare, mer välbelägna delar av vårt land.

Under sådana förhållanden ville kommittén hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t att först sedan det visat sig omöjligt att å statens mark i södra eller mellersta Sverige upplåta för ändamålet lämplig mark, taga under övervägande frågan om upplåtande av de av kommittén i det föregående ifrågasatta områdena.

Med anledning av detta utlåtande hava *sökandena i ny skrivelse* den 30 mars 1922 meddelat, att de numera fördelat sig i två föreningar med ungefär lika många medlemmar i varje samt att medlemmarna av den ena föreningen önskade kolonisera i mellersta Sverige medan medlemmarna av den andra, oavsett om tillfälle till eget hem kunde beredas dem i mellersta Sverige, ville förlägga sin verksamhet till Norrland. Dessa senare hade en livlig åstundan att snarast få börja med avverkning och utdrivning av virke för kolonatens byggnader.

Alträsks nybyggesnämnd, som jämväl avfordrats utlåtande över sökandenas första framställning, har i skrivelse den 27 mars 1922 meddelat, att å dess nybyggesområde, beläget i Norrbottens län, för närvarande icke funnes lämpliga kolonat att utlämna men att nämnden hade för avsikt att inom närmaste tiden underställa Kungl. Maj:t förslag till indelningsplan för nytt nybyggesområde.

För att närmare få utrett möjligheten av kolonisation vid Alträsk anbefalldes därefter kolonisationskommittén att i samråd med Alträsks nybyggesnämnd avgiva förnyat utlåtande i ärendet. I detta utlåtande av den 2 april 1922 anföres, bland annat, följande.

Upplåtelser av kolonat å Alträsk hade beslutats vid 1909 års riksdag. De för dessa upplåtelser — jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 18 juni 1909, 20 juni 1918 och

4 juni 1920 — gällande villkor vore emellertid enligt kommitténs mening sådana, att de ej kunde anses bereda lägenheternas innehavare lika stora förmåner, som dem, som hittills vunnit tillämpning i fråga om kolonaten, vilket framginge bland annat av den omständigheten, att knappast någon av innehavarna av sådana lägenheter torde hava mäktat inom kontraktsenlig tid fullgöra honom åvilande skyldigheter. Under sådana förhållanden hyste kommittén den uppfattningen, att, därest ifrågavarande lägenheter skulle upplåtas till de sökande, detta borde ske på i vissa avseenden andra villkor än dem, som gällde för hittills upplåtna Alträkslägenheter.

Sålunda borde i fråga om understöd för byggnadernas uppförande och jordens uppodling gälla detsamma som för de större kolonat, varom kommittén föranstaltat, eller 4,500 kronor såsom lån till byggnadshjälp, 500 kronor i odlingshjälp samt 500 kronor i odlingspremie. Dessa understöd borde utgå i den ordning, som vore gällande för hittills beslutade kolonat.

Då det syntes kommittén mindre lämpligt att inom ett så pass begränsat område som Alträsks nybyggesområde upplåta tvänne olika lägenhetstyper — nybyggen och kolonat — varigenom avund och missämja kunde befaras uppstå mellan innehavare av de skilda lägenhetstyperna, hade kommittén även ansett nödvändigt, att upplåtelsevillkoren för hittills upplåtna nybyggeslägenheter i möjligaste mån måtte bringas till överensstämmelse med gällande bestämmelser för kolonat. Då emellertid en sådan åtgärd fordrade en detaljerad kännedom om det tillstånd, i vilket var och en av dessa lägenheter befunne sig, hade kommittén i avsaknad av en sådan kännedom ej kunnat ingå härpå. Kommitténs avsikt vore dock att i sitt slutliga betänkande framlägga fullständiga förslag härutinnan.

Med anledning av vad kommittén anfört om olikheten i villkoren angående nybyggen och kolonat må anmärkas, att nybyggare erhålla i odlingshjälp 750 kronor och såsom tilläggsbidrag ytterligare 1,250 kronor, vilka båda belopp emellertid vid köp av nybygget efter arrendetidens slut skola återbetalas, samt att kolonister å kolonat av den storlek, varom nu är fråga, erhålla lån med 4,500 kronor och understöd utan återbetalningsskyldighet i form av odlingshjälp och odlingspremie med tillhopa 1,000 kronor.

Kolonisationskommittén har vidare i sistnämnda utlåtande, med frångående av förslaget angående Luspens kronopark, tillstyrkt och framlagt beräkning å kostnaderna för utläggande dels av 27 kolonat å Alträsks kronopark, belöpande sig till 261,700 kronor, därav 80,000 kronor skulle erfordras i år, dels ock av 25 kolonat å Mötingselbergets kronopark, uppgående till 251,500 kronor, därav ett belopp av 75,000 kronor erforderligt i år. Att kommittén frångått förslaget rörande Luspens kronopark har, enligt vad jag inhämtat, berott på, att kommittén ansett det mindre lämpligt att till samma socken förlägga två kolonisationsområden av den storlek, som nu avses.

Vid beslutande av nämnda utlåtande närvoro i kommittén ordföranden landshövdingen Ringstrand, ledamoten av riksdagens första kammare,

professorn Paul Hellström, ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren Linus Lundström, ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren N. Gabrielsson, byråchefen K. I. Grubbström, byrådirektören E. Haglund, lantbruksingenjören H. Vikström och överjägmästaren And. Holmgren. Av dessa förenade sig Hellström, Lundström, Gabrielsson och Haglund om följande skiljaktiga yttrande.

I likhet med kolonisationskommitténs majoritet ansåge dessa ledamöter, att de Eskilstuna-arbetare, som önskade erhålla kolonat i Norrland, borde tilldelas sådana; men då antalet sökande numera ej uppginge till mer än några och tjugu, borde de hänvisas att i vanlig ordning söka kolonat å de områden, som riksdagen redan upplåtit för detta ändamål, och kolonisationsnämnden vid prövning av deras ansökningar, så långt möjligt, söka ordna det så, att sökandena i grupper på 3 à 4 man bleve fördelade på de redan disponibla kolonisationsområdena.

Skulle emellertid den av sökandena uttalade önskan att allesammans få slå sig ned på en och samma plats anses böra tillmätas så stor betydelse, att särskilda åtgärder härför borde vidtagas, borde kolonisationsområdet å Mötingselbergets kronopark för detta ändamål anvisas, då detta kunde upplåtas utan några som helst ändringar i de för kolonatupplåtelser gällande villkoren.

Att nu i en hast utarbeta och för riksdagen framlägga nya grunder för upplåtande av kolonat från Alträsks kolonisationsområde vore däremot både onödigt och olämpligt.

I utlåtandet den 2 april har kolonisationskommittén meddelat, att jägmästaren i det revir, vartill *Mötingselbergets kronopark* hör, med anledning av den ifrågasatta kolonatupplåtelsen där inkommit med en skrivelse till kommittén, däri han avstyrkt kronoparkens kolonisering på följande skäl.

Ifrågavarande kronopark omfattade en sammanlagd areal av 3,010 hektar, därav 2,085 hektar produktiv skogsmark, och lämnade en årlig skogsavkastning av 2,000 kubikmeter.

Frånsett en mindre närmast Storsele by belägen trakt hade kronoparken ett isolerat läge i förhållande till järnväg och bebyggda orter samt läge invid flottled med dryga avgälder, på grund varav skogsbruket där ej kunde intensivt bedrivas.

På kronoparken vore upplåtna sex skogstorp och odlingslägenheter, vilkas innehavare med familjemedlemmar för närvarande fyllde behovet av den arbetskraft, som för kronoparkens skogsvård vore erforderlig.

Därest ytterligare upplåtelser på denna kronopark av ett större antal kolonat komme att ske, kunde det med skäl förutsägas, att kolonisterna inom överskådlig framtid icke kunde genom arbete på kronoparken påräkna den arbetsförtjänst, som vid sidan av kolonatens brukande vore för deras uppehälle nödvändig.

Ej heller kunde nämnvärt arbete beredas dem på närliggande kronopark, Aronsjökullarne, där innehavarna av 18 skogstorp och odlingslägenheter samt 28 kolonat bleve i första rummet anlitade vid förekommande skogsarbeten.

För ett större antal lägenheter på kronoparken Mötingselberget bleve i övrigt kreatursbetet alltför otillräckligt.

Kommittén har till bemötande härav anfört följande.

Visserligen måste medgivas, att tillfälle till skogsarbete under den depression, som för närvarande vore rådande å det trävaruindustriella området, måste vara mycket begränsad, men sådant arbetstillfälle torde ej heller vara av behovet särskilt påkallat för de tillämnade kolonisterna under de närmaste 2—3 åren. Under denna tid komme dessa att få större delen av sin tid upptagen av arbeten inom kolonisationsområdet. Under våren, innan snöföret försvunne, hade kolonisterna att påräkna arbete för byggnadsvirkets avverkning, utdrivning och sågning, under sommaren och hösten med väg-, diknings- och grundläggningsarbeten, under större delen av vintern med virkesdrivning, sågning och husbyggnad. Visserligen torde under vinterns lopp ej alla kolonister kunna förutsättas erhålla full sysselsättning och sin fulla utkomst på grund av dessa arbeten, men en del av dem torde i likhet med andra arbetare i orten kunna uppsöka andra arbetsplatser och där förskaffa sig den arbetsförtjänst, som kunde vara erforderlig.

Beträffande avsättningen av virke från Mötingselberget ville kommittén visserligen instämma i vad vederbörande jägmästare härom yttrat, men finge därtill foga, att om trävaruindustrien åter komme in i ett någorlunda normalt läge, utsikterna för avsättning av trävaror från Mötingselberget och angränsande kronoparker åter torde komma att bliva relativt goda. Flottningskostnaderna för virke från denna kronopark torde för närvarande vara ganska höga. Under 1915 uppginge de emellertid i Vojmån för största delen av kronoparken till 3.78—4.12 öre per kubikfot, en kostnad, som ej vore högre än att den medgåve utflottande av även småvirke. För virke, som framforslades från den närmast intill järnvägen belägna delen av kronoparken, uppginge kostnaderna nämnda år till 6.08 öre per kubikfot. Genom inlandsbanans tillkomst kunde under normala förhållanden virke från denna del av kronoparken drivas till banan och där vinna avsättning. Komme så järnindustrien åter i gång och behov av kol åter gjorde sig gällande, torde sådant kunna tillverkas och framforslas till banan från så gott som hela kronoparken, av vilken ingen del vore belägen mer än 14 kilometer i rak sträcka från banan. Det syntes alltså kommittén, att förbättrade förhållanden på det industriella området komme att medföra vidgade möjligheter till en intensiv skogsvård på ifrågavarande kronopark. I närheten av Mötingselberget vore dessutom trenne andra kronoparker belägna med en sammanlagd totalareal av 15,394 hektar. Då dessa kronoparker i förhållande såväl till järnväg som flottled kanske vore än bättre belägna än Mötingselberget, syntes det kommittén som mycket arbete i skogen kunde under någorlunda normala förhållanden beredas ifrågavarande kolonister. Visserligen funnes på dessa kronoparker samt på Mötingselberget, vad kommittén kunnat utröna, sammanlagt 33 torpare och odlingslägenhetsinnehavare samt 28 kolonister. Därest 25 kolonat skulle upplåtas på Mötingselberget, skulle sålunda på samtliga fyra kronoparker finnas tillsammans 86 bosättningar. Då dessa kronoparkers totalareal uppginge i runt tal till 18,400 hektar med 13,700 hektar produktiv skogsmark, skulle sålunda belöpa sig *en* bosättning på var 210:de hektar totalareal och 160:de hektar produktiv skogsmarksareal. Enligt av kommittén verkställda utredningar torde detta antal bosättningar någorlunda svara mot det behov på arbetskraft, som under förutsättning av att hög intensitet i skogsbruket komme till tillämpning, komme att uppstå.

Domänstyrelsen har den 8 april 1922 utlåtit sig sålunda.

I likhet med vederbörande jägmästare ställde sig styrelsen synnerligen tveksam om lämpligheten av en upplåtelse av 25 nya kolonat å kronoparken Mötingselberget.

De till väsentlig del jämförelsevis svaga markerna å dennna kronopark torde icke kunna tillgodose det behov av bete för kreatur, som skulle uppstå vid en dylik omfattande kolonisation. Styrelsen hade i sådant avseende erfarenhet från Vojmåsens och andra kronoparker i dessa trakter, där olägenheter på grund av betesbrist uppstått för de under senare tider till stort antal anlagda skogstorpen.

Kolonisationskommittén hade beräknat, att efter ett genomförande av ifrågavarande kolonisation å kronoparken Mötingselberget skulle å denna och närliggande kronoparker uppstå *en* bosättning på var 160:de hektar produktiv skogsmark, vilket, enligt kommitténs utredningar, skulle ungefärligen svara mot behovet av arbetskraft vid hög intensitet i skogsbruket. Enligt styrelsens uppfattning torde icke avkastningen från ifrågavarande skogar även vid hög intensiv drift bliva så stor, att arbetskraft till den utsträckning, kommittén angivit, bleve erforderlig. Vidare finge styrelsen framhålla, att kommittén ej syntes hava beaktat, att den i dessa trakter jämförelsevis talrika bybefolkningen sedan gammalt för sin utkomst i väsentlig grad vore hänvisad till arbeten å kronans skogar. Med den fortgående uppdelningen av byhemmanen ökades alltjämt antalet mindre jordägare, vilkas uppehälle till stor del berodde av de arbetstillfällen, som skogarna lämnade. Hänsyn borde därför vid upplåtelse av nya kolonat tagas ej blott till skogstorpare, odlingslägenhetsinnehavare och kolonister utan även till andra inom kommunen bosatta.

Däremot ansåge styrelsen intet vara att erinra emot en kolonatupplåtelse, enligt kommitténs förslag, å kronoparken Alträsket i Norrbottens län, därvid de av kommittén för sådan upplåtelse föreslagna villkoren hellre borde följas än de, som gällt vid hittillsvarande upplåtelser därstädes.

Efter samråd med kolonisationsnämnden ville styrelsen framhålla, att möjlighet att i viss mån tillmötesgå förevarande hemställan även syntes finnas genom upplåtelse av ett större antal kolonat å *kronoparkerna Bocken* och *Grundträskliden* i Västerbottens län.

Styrelsen ville sålunda som sin mening uttala, att, därest kolonatupplåtelser med anledning av förevarande ansökning ansåges böra komma till stånd i Norrland, dessa helst syntes böra förläggas antingen å Alträsks kronopark i Norrbottens län eller å Bockens och Grundträsklidens kronoparker i Västerbottens län.

Vad domänstyrelsen sålunda anfört har kolonisationskommittén i med anledning därav infordrat nytt utlåtande förklarat ej föranleda kommittén att frångå sitt förslag om Mötingselbergets kronopark. Kommittén har emellertid, för den händelse Kungl. Maj:t ansåge, att kolonat ej borde upplåtas å Mötingselbergets kronopark, utarbetat förslag till kolonisering av de av domänstyrelsen angivna *kronoparkerna Bocken* och *Grundträsksliden,* belägna å ömse sidor om den beslutade, under byggnad varande järnvägen Hällnäs—Lycksele, omkring 2 mil öster om Lycksele kyrkoby.

Kronoparken Bocken omfattar en totalareal av 12,083 hektar, varav 9,499 hektar utgöras av produktiv skogsmark, och kronoparken Grundträskliden en totalareal av 13,632 hektar med 10,337 hektar produktiv skogsmark. Båda kronoparkerna äro mycket skogrika och avsättningsförhållandena för skogsprodukter goda, förhållanden, som kommittén förväntar bliva än förmånligare sedan järnvägen Hällnäs—Lycksele färdigbyggts, vadan kommittén anser intensivt skogsbruk därstädes i en nära framtid kunna bedrivas. Inom kronoparkerna finnas, så vitt kommittén kunnat inhämta, sammanlagt 10 skogstorp och odlingslägenheter. Därjämte förefinnas i kronoparkernas grannskap en hel del företrädesvis mindre byar och gårdar såsom Arvträsk, Arvnäs, Södervik, Malträsk, Olovslund, Busjön m. fl.

Angående *koloniseringsarbetet ävensom storleken av kolonaten*, i vilket sistnämnda avseende jag vill erinra om, att kolonaten pläga utläggas dels till 15 hektar och dels till 5 hektar, har kolonisationskommittén anfört.

Då det enligt kommitténs mening vore ett oeftergivligt villkor för att ett företag av ifrågavarande art skulle lyckas, att kolonisterna som ledare, rådgivare och sakkunnig på det byggnadstekniska området ägde tillgång till en praktisk, dugande arbetsledare, ansåge kommittén även nödvändigt, att en sådan person genom statens försorg anställdes inom ifrågavarande områden. Skulle så ej bliva fallet, kunde det befaras, att hela företaget komme att vedervågas genom splittring bland kolonisterna på grund av meningsskiljaktigheter i förekommande frågor. Visserligen vore anställande av en dylik arbetsledare genom statens försorg förenad med särskilda kostnader, men med hänsyn till vad därigenom stode att vinna för såväl kolonisterna själva som det allmänna, hade kommittén ej tvekat att väcka förslag härom.

För utförande av samtliga de arbeten, som vore förenade med kolonisationsföretagets utförande, komme i första hand kolonisterna att tagas i anspråk, men då dessa arbeten vore så omfattande, att deras fullbordande med en arbetsstyrka av allenast 40 man skulle draga ut åtskilliga år, måste även andra personer anställas härför. Arbetslösa från orten skulle sålunda, i den mån kolonisterna ej ansåges kunna medhinna alla arbeten, erhålla sysselsättning. Härigenom skulle verksamheten komma att i någon mån bidraga till lindrande av arbetslösheten inom orten.

I fråga om de kolonattyper, som å *Mötingselbergets kronopark* borde i förevarande fall komma till användning, hyste kommittén den uppfattning, att en blandning av större och mindre kolonat borde vara det lämpligaste. Visserligen hade de sökande uttryckt den önskan att erhålla kolonat uteslutande av den större typen, men myrmarkernas fördelning och konfiguration medgåve ej utläggande av allenast kolonat av större typ, för så vitt ej åtskilliga smärre odlingsbara områden eller delar av större sådana skulle förbigås vid kolonatutläggningen och kolonisationsområdets begränsning mot kronoparken till följd därav bliva mycket oregelbunden.

Enligt av kommittén verkställd undersökning borde eventuella kolonatupp-

låtelser å *kronoparkerna Bocken och Grundträskliden* förläggas till sydligaste delen av den senare och östligaste delen av den förra. På kronoparken Grundträskliden torde i lämpligt läge kunna erhållas omkring 10 kolonat, av vilka minst 8 kunde givas den omfattning, att de motsvarade kommitténs större typ. På kronoparken Bocken skulle upplåtas omkring 15 kolonat, varav 8 av större typ.

Kostnaderna för av kommittén ifrågasatt kolonisation har beräknats å *Mötingselbergets kronopark* sålunda:

Byggnadshjälp	25	kolonat	à kr.	4,500	kr. 112,500
Vägar	18	kilometer	» »	3,500	» 63,000
Dikning	340	hektar	» »	100	» 34,000
Odlingshjälp	20	kolonat	» »	500	» 10,000
Odlingspremie	20	»	» »	500	» 10,000
Maskiner och redskap					» 5,000
Den lokala ledningen jämte utläggande av kolonaten m. m.					» 17,000
					Summa kronor 251,500,

varav för 1922 75,000 kronor.

samt å *Bockens* och *Grundträsklidens kronoparker* sålunda:

Byggnadshjälp	25	kolonat	à kr.	4,500	kr. 112,500
Vägar	26	kilometer	» »	3,000	» 78,000
Dikning	280	hektar	» »	100	» 28,000
Odlingshjälp	16	kolonat	» »	500	» 8,000
Odlingspremie	16	»	» »	500	» 8,000
Maskiner och redskap					» 5,000
Arbetsledare jämte utläggande av kolonat m. m.					» 17,000
					Summa kronor 256,500,

varav för 1922 75,000 kronor.

Av utgiftsposterna kunde byggnadshjälpen ävensom en del av dikningskostnaderna beräknas att efter hand återinflyta i mån som kolonaten överginge till kolonisterna med äganderätt. Likaså kunde beräknas, att det belopp av 5,000 kronor, som upptagits för inköp av maskiner och redskap — företrädesvis ett motorsågverk — skulle i form av inflytande hyresbelopp för sågverket småningom återinflyta. Sedan sågverket ej längre erfordrades för här ifrågavarande kolonisationsområden, komme det att disponeras inom annat område.

I anslutning till den verkställda utredningen har kolonisationskommittén hemställt,

att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för anordnande omedelbart av kolonisationsföretag *dels* å Mötingselbergets kronopark eller, därest

förslaget därutinnan ej vunne gillande, å Bockens och Grundträsklidens kronoparker *och dels* å Alträsks kronopark;

att kolonatens maximiantal måtte bestämmas på Mötingselbergets kronopark till 25, på Bockens och Grundträsklidens kronoparker till samma antal samt å Alträsks kronopark till 27;

att upplåtelserna måtte avse å Mötingselbergets så väl som å Bockens och Grundträsklidens kronoparker till övervägande del kolonat av större typ jämte några av mindre typ men å Alträsks kronopark allenast kolonat av större typ;

att samtliga kolonat skulle bebyggas genom kolonisternas egen försorg;

att ledningen av kolonisationsföretag å Mötingselbergets kronopark såväl som å Bockens och Grundträsklidens kronoparker måtte uppdragas åt statens kolonisationsnämnd men att frågan om ledningen av företag å Alträsks kronopark måtte få ankomma på Kungl. Majt:s prövning, sedan beslut om kolonatupplåtelse träffats;

att kolonist tillkommande byggnadshjälp måtte å samtliga ifrågasatta kolonisationsområden bestämmas till 4,500 kronor;

att vid kolonatens upplåtande måtte lända till efterrättelse de av Kungl. Maj:t och riksdagen enligt Kungl. Maj:ts brev den 26 mars 1920 i fråga om därvid beslutade kolonisationsförsök fastställda grunder (se prop. 198/1918 sid. 22—26 samt 38 och 39; IX H. T. 1919 sid. 353 samt 1920 sid. 417 och 418) med för Alträsks kolonisationsområde följande angivna undantag nämligen:

1) att i fråga om kolonatens tilldelande av skogsmark och förseende med husbehovsvirke ävensom kolonisternas dispositionsrätt till skogen inom kolonaten enahanda bestämmelser måtte gälla, som vore stadgade för nybyggeslägenheter inom Alträsks nybyggesområde,

2) att vid köp av kolonat de bestämmelser rörande pris och värdering, som vore gällande för nybyggeslägenheter inom Alträsks nybyggesområde, måtte vinna tillämpning,

3) att kolonist i fråga om kreatursbete skulle åtnjuta den rätt, som tillkomme innehavare av nybyggeslägenhet å Alträsksområdet,

4) att kolonist skulle äga enahanda rätt till slåttermark inom ifrågavarande nybyggesområde som ock till de för gemensamt nyttjande inom samma område avsatta undantag, som tillkomme innehavare av nybyggeslägenhet,

5) att kolonist måtte tillerkännas enahanda rätt till jakt och fiske, som tillkomme innehavare av nybyggeslägenhet;

samt att för sålunda ifrågasatta kolonisationsförsök måtte för 1922 ställas till förfogande för Mötingselbergets kronopark eller för Bockens och Grundträsklidens kronoparker 75,000 kronor och för Alträsks kronopark 80,000 kronor.

Det initiativ och intresse för kolonisation i Norrland, som lagts i dagen av ifrågavarande arbetare i Eskilstuna, synes mig icke böra avvisas. Jag underskattar visserligen icke de svårigheter, som komma att möta dessa kolonister, men anser, att det tillfälle, som här bjudes att försöka en samfälld kolonisation av icke norrlänningar, bör begagnas. *Departementschefen.*

Sökandenas plan att genom inbördes hjälp och sammanhållning nå sitt mål synes mig riktig. Jag anser därför icke såsom vissa av kolonisationskommitténs ledamöter, att sökandena böra allenast hänvisas att 3 eller 4 tillsammans få del av redan beslutade kolonat. Skall ett verkligt resultat av försöket vinnas, bör, såsom kommitténs övriga ledamöter anse, särskilt kolonisationsområde för ändamålet upplåtas.

Därvid synes mig Alträsks kronopark icke nu kunna komma ifråga. Givetvis måste nämligen ifrågavarande kolonister för kolonat där erhålla samma statsunderstöd som kolonister å andra kronoparker. Då emellertid de nuvarande lägenhetsinnehavarna å Alträsk icke kommit i åtnjutande därav, synas mig de av en olikhet härutinnan uppkommande konsekvenser vara av den natur, att jag icke vågar utan vidare utredning taga ställning till frågan om vidare kolonisation av Alträsks kronopark och därmed i samband stående spörsmål.

Av de båda andra alternativt ifrågasatta områdena finner jag på av kolonisationskommittén anförda skäl det å Mötingselbergets kronopark vara att föredraga, särskilt med hänsyn till att järnvägen dit är färdig.

Då det även från annat håll visats intresse för liknande kolonisationsförsök i Norrland, som nu ifrågasatts, anser jag, att man icke bör begränsa sig till allenast de möjligheter, som givas å ett av områdena, utan att tillstånd av riksdagen bör begäras att å båda områdena eller, därest vid närmare utredning annan kronopark skulle visa sig lämpligare, där upplåta kolonat. Kolonatens sammanlagda antal bör dock kunna begränsas till omkring 50 och kostnaderna därför innevarande år böra ej överstiga 150,000 kronor.

Jag får under hänvisning till redogörelsen i årets statsverksproposition, punkt 110 av nionde huvudtiteln, erinra om, att ehuru samtliga för kolonisation hittills till förfogande ställda medel anvisats såsom för-

slagsanslag, väsentliga belopp därav äro avsedda att återinflyta till statskassan. Hur denna fråga för framtiden skall ordnas, torde bliva föremål för närmare utredning i kolonisationskommitténs snart väntade betänkande.

I likhet med kolonisationskommittén anser jag, att för nu ifrågavarande upplåtelser böra gälla enahanda villkor, som tillämpas vid senaste årens kolonisationsförsök.

Mot kolonisationskommitténs förslag i fråga om organisationen av eller kostnadsberäkningarna för nu ifrågasatta kolonisationsförsök har jag intet att erinra.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört och av 54 § i riksdagsförordningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva, att upplåtelser av högst omkring 50 kolonat å Mötingselbergets, Bockens och Grundträsklidens eller annan lämplig kronopark må ske i huvudsaklig överensstämmelse med norrländska kolonisationskommitténs beträffande nämnda kronoparker nu framlagda förslag,

dels ock för anordnande av dessa kolonat anvisa å tilläggsstat för 1922 ett förslagsanslag av ..... kronor 150,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten förordna, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Allan Tigerschiöld.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1922.